



**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.  
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo  
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm  
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

**Mezger, Paul**

**Augustæ Vindelicorum, 1695**

§. I. Sitne lex formaliter actus rationis, vel voluntatis?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)



7. *Lex debet esse illius potentia, in qua est dominium quoad vim dirigendi, non quoad vim movendi.*
8. *Finis legis est bonum commune.*
9. *Non est necessarium finis operantis, sed operis.*
10. *Ideo fertur ad communitatem.*
11. *Qualis debeat esse communitas?*
12. *Causa legis efficiens.*
13. *Legis definitio.*
14. *Diversa legis divisiones.*
15. *Actus legis.*
16. *Differentia inter legem, preceptum, privilegium, & consilium.*

## §. I.

*Sive Lex formaliter actus rationis, vel voluntatis?*

1. **S**uppono primò, necessarium fuisse hominibus, ut haberent legem, per quam ipsorum actus in proportionatum finem honestatis dirigerentur. Nam primò: Creatura rationalis & ab intrinseco defectibilis in suis operationibus, cum ipsa sibi non possit esse regula suarum operationum, indiget regulâ Superioris, eandem præcipivè & obligatorivè adstringente intra limites honestatis, ne ab iis exorbitet: atqui homo est creatura rationalis ab intrinseco defectibilis in suis operationibus: ergo indiget tali regulâ Superioris, h. e. lege, quâ dirigatur in finem honestatis. Secundo. Creatura rationalis essentialiter subjecta jurisdictioni Divinæ, etiam ab illo in suis actibus essentialiter jus & legem accipit; sed homo est ejusmodi creatura: ergo. Tertio. Necessè fuit, ut homines singuli & privati subordinarentur toti communitati, ac bonum privatorum dependeret à bono communi omnium: sed hoc absque legibus obtineri non posse experientia constat: ergo necesse fuit, leges dari. Quæ rationes probant, in omni statu legem fuisse necessariam. Itaque suppositâ legis existentia & necessitate

2. **S**uppono secundo, ad condendam legem varios actus tam voluntatis, quam intellectus concurrere. Nam primò post efficacem intentionem boni publici oritur consultatio de utilitate & congruitate legis ad hunc finem condendæ; quam consultationem claudit resolutoria sententia, ac iudicium de legis æquitate: mox voluntas legem sic præviè consultatam eligit, & quâ pollet autoritate ac potestate jurisdictionis subditos obligare decernit. Hæc voluntate excitatâ & applicatâ ratio mox per actum imperii eandem voluntatem subditis efficaciter denunciat, vimque obligandi in ipsos moraliter derivat.

Quæritur ergo: In quonam istorum actuum formaliter & secundum metaphysicam suam essentiam lex consistat. Communis Scottistarum & Recentiorum collocat in actu voluntatis, consequenter ad sua principia posita in Tract. de Act. hum. ubi docent imperium formaliter esse actum voluntatis, qui supponat actum intellectus. Alii in utroque actu tam intellectus quam voluntatis ex æquo constituunt. Communis Thomistarum docet formaliter consistere in actu rationis, qui imperium dicitur, necessariò tamen præsupponere actum voluntatis.

Cum quâ sentio & probo primam partem assertionis primò ex S. D. h. c. a. 1. & 1. 2. q. 17. a. 1. Imperium est actus rationis practicæ, quia est quædam directiva & ordinativa intimatio operis faciendi vel omitendi ad subditos capaces directionis: sed lex formaliter est imperium: ergo formaliter est actus rationis practicæ. Major supponitur ex Tract. de act. hum. & inde liquet: quia ordinare, dirigere, intimare, loqui sunt actus intellectus: sed hoc est munus proprium imperii: ergo. Minor conceditur ab omnibus; lex quippe est præceptiva ordinatio, efficax & obligatoria, eoque distincta à consilio; *virtus legis est præcipere, vel prohibere l. legis virtus; ff. de leg.*

Probatur secundo, Electio tamen essentialiter prærequirit actum intellectus, à quo habet quòd sit assumptiva unius mediæ præ altero, tamen formaliter non consistit in actu intellectus, sed voluntatis; neque ex actu intellectus componitur: ergo tamen lex seu imperium essentialiter prærequirit actum voluntatis, & inde accipiat efficaciam motricem, non ideo tamen formaliter consistit in actu voluntatis.

Altera pars probatur: quia vis motiva & liberrima in actibus prudentiæ & intellectus practici dependet à voluntate seu primo movente in ordine creato: sed lex & imperium habet vim movendi, estque actus liber pertinet ad prudentiam & intellectum practicum: ergo dependet à prævio actu voluntatis.

Ex quo inferes primò, legem formaliter non consistere in iudicio practico intellectus, quod consultationem sequitur, & vocatur dictamen vel sententia de agendis, v. g. *hoc est tibi faciendum*: nam, ut loco cit. diximus, imperium movet ad executionem, quod exprimitur per verba, *fac hoc*, nec ostendit tantum faciendam, sed præcipit: sed lex est imperium: ergo.

Inferes secundo. Cum in Sac. Script. DEI lex vocatur voluntas, ut ps. 32. & 142. id accipiendum esse originativè & præsuppositivè, quia prima & radicalis vis movendi ac obligandi pertinet ad voluntatem: Cum verò vocatur *mandatum, iudicia, eloquia, sermones DEI*, esse accipiendum formaliter. Sic pariter cum Prov. 6. *lex lux & mandatum DEI lucerna* ps. 118. nuncupatur, ad intellectum principaliter pertinere indicatur; illuminatio quippe, sicut & ideatio, exemplatio, & c. directricis potentia, & oculi intellectualis sunt munia. Nihilominus

Obijcies: In illa potentia residet actus legis, in qua formaliter residet superioritas & dominium: sed hoc formaliter residet in voluntate: ergo & actus legis. Major probatur: quia legislatio est actus Superioris, & provenit ex dominio jurisdictionis.

Respondeo distinguendo majorem: in qua formaliter residet dominium, quoad vim regulandi & dirigendi, concedo; quoad vim movendi, nego: & sic distinctâ minore, nego consequentiam.

## §. II.

*Legis causa finalis & efficiens.*

**F**inis intrinsecus legis est bonum commune. 8. *Lex, inquit Isidorus citatus, est nullo privato commodo,*

Nn 3

commodo,